Nr. 77. Sibiiu, Joi 7/19 Iulie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **strălnătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiiu, în 6 Iulie.

Până când în Ungaria domnul ministru de culte şi instrucţiune publică provede politica ḑilei cu enunciaţiuni, care de care mai nepotrivite, dincolo în Cis-Laitania se petrec lucruri de însemnătate politică. Triumful cechilor faţă cu nemţii şi al polonilor faţă cu rutenii sûnt deja lucruri cunoscute şi supĕrate. Acum cetim despre o nouă întreprindere. Este vorba de promovarea croatismului în Dalmaţia. Întreprinderea aceasta însĕ are deocamdată sĕ înainteze încet. Causa o spune „Vaterland“. Înainte de toate, ḑice organul feudal, trebue cruţată susceptibilitatea ungurească. Se scie cu ce ochi privesc ungurii uniunea Dalmaţiei cu Croaţia; sĕ scie cu ce nelinisce este vĕḑut catolicismul în Bosnia şi Erţegovina şi pentru ce, pe cât numai se poate, sĕ preferă sêrbii. Afară de aceea chiar şi în foile guvernamentale unguresci, precum, bunăoară, în „Nemzet“, se vĕd aruncate observări, că sistemul Taaffe promovează în Dalmaţia planuri mari croatice. „Vaterland“ mai înşiră şi alte momente, din cari se poate vedè că ideea croatisării Dalmaţiei, din respect cătră unguri se va împedeca, nu ḑice însĕ, că aceea se va paralisa cu totul. Destul că în Cis-Laitania se întêmplă lucruri, cari au mai multă însĕmnătate şi mai mari urmări decât proclamaţiunile trefortiane, ear susceptibilitatea ungurească o putem privì numai de un pretecst, prin care se ascunde intenţiunea cea adevĕrată al guvernului cis-laitan.

De sigur că nu din motivul susceptibilităţii unguresci, foile polone din Galiţia au aflat că ar fi bine, dacă s'ar putea o pace cu rutenii. De o camdată gândul acesta bun al polonilor nu se pune în lucrare, pentru că polonii, crescuţi în scoală iesuitică, poartă frumoasele fraze de pace în gură, speculează însĕ de altă parte, dacă ar putea provoca scisiune în sinul rutenilor. Rutenii însĕ cunosc prea bine cu cine au de a face şi sûnt mai solidari ca ori şi când altă dată în procederea lor. Ei nu cred că polonii voiesc sincer o pace cu dênşii, din contra sĕ tem, că manevra este pentru streinătatea, care nu cunoasce impregiurările de acolo, şi de aceea foile lor susţin resoluţiunea publicată şi în coloanele noastre.

Cetim, scrie „Telegraphul“, în ḑiarul „Diritto“ din Roma cu data de 7 Iuliu st. n. următoarele:

„Pretensiunea *scuselor* oficiale române relativ la toastul rostit la Iaşi de domnul Grădişteanu persistă pentru tot deauna în alte sfere din Viena astfel că chiar astăḑi Presa Vieneză îşi face echo şi găsim întrênsa indice ce tradează necalificabila pretenţiune cătră statul român numai pentru că e vorba de un regat cu frontiere puţin intinse.

Cităm numai cuvintele din „Deutsche Zeitung“. „După comunicatul ce ne vine dintr'un „isvor bine informat, până astăḑi (4) *nici o scusă* nu „ne-a venit încă la Viena din partea guvernului ro„mân asupra toastului Grădişteanu.“

„Nu ne putem ascunde mirarea noastră pentru acest mod, căci tot ce se poate s'a făcut de cătră guvernul din Bucuresci şi Regele Carol I. Când un guvern publică categorica sa opiniune asupra unui incident oare care în „Monitorul oficial“ al Statului, acele cuvinte sûnt acele ale oficialei şi legitimei autorităţi şi trebue sĕ fie de ajuns celuilalt guvern, ce se crede interesat şi păgubaş din deplorata circumstanţă. Atât mai mult aceasta are valoare pentru toastul Grădişteanu ce fără dreptate ar voì sĕ se ridice la gradul unei cestiuni internaţionale şi care negreşit nu are trebuinţă de *scuse* între guvernele ce se respectă.

„Opinia noastră este, că pe o cale rea sĕ află Austro-Ungaria“.

Locuitorii din insula Creta refusă de a plătì Turciei dările şi guvernatorele de acolo ar fi voind sĕ întrebuinţeze forţa armată. Ar fi de ajuns sĕ se tragă un singur foc de puşcă pentru ca sĕ se aprindă o nouă revoluţiune în Creta. De aceea este probabil că guvernul din Constantinopole va recurge la alte mĕsuri sau va face nouĕ concesiuni Cretenilor, pentru ca sĕ evite o rescoală ale cărei consecinţe nu se pot calcula. În ori ce cas însĕ, se poate ḑice că Turcia se află aḑi într'una din posiţiunile cele mai critice, care poate devenì mai rea, dar mai bună nici odată.

Emanciparea politică a femeiei în Englitera astfel după cum o propusese Hugh Mason, a ocupat cea mai mare parte a şedinţei dela 7 Iulie a Camerei comunelor. Desbaterea a fost interesantă. Printre conservatori s'au aflat mulţi cari au combătut într'un mod foarte viu ceea ce ei numiau „introducerea elementului istoric“ în alegerile legislative. Cât pentru autorul propunerei, d. Hugh Mason a lucrat în contra causei sale, făcênd o deosebire între femeile măritate şi cele nemăritate şi susţinênd că cele dintâi îi par nedemne a esercita dreptul de vot. Cu toate acestea, causa emancipării politice a femeilor a avut în camera comunelor mai mulţi aderenţi de cât în ori ce altă ţeară din Europa, şi chiar de cât în multe ţeri unde este vorba de întinderea dreptului de vot pentru bărbaţi.

Cetim, scrie tot „Telegraphul“, în „l'Indépendance belge.“ dela 9 Iulie.

Nu este un secret pentru nimeni că în Italia lucrează de mai mult timp influenţe înalte pentru a aduce o apropiere între Papa şi monarchia Italiană pe basa părăsirei, dacă nu complete cel puţin parţială, a legii garanţiilor. Evoluţiunea d-lui Depretis cătră centrul drept n'ar fi avut în realitate un alt scop de cât de a provoca, într'un viitor mai mult sau mai puţin apropiat, această capitulare. Pentru moment ne mărginim a înregistra sgomotul despre această schimbare a politicei guvernului italian. Această schimbare ar fi un fapt însemnat şi de natură a modifica în mai multe puncte politica europeană. Cu toate acestea, nu se poate uita categorica declaraţie făcută la Stradella de d. Depretis, că nu va părăsì nici odată legea garanţielor.

Din reflesiunile „Românului“.

Ḑiarul „Românul“ în primul seu dela 2 Iulie n., după ce citează cuvintele lui Beust: „nu mai este Europă“ desbate foarte pe larg şi am putè ḑice sensativ posiţiunea cea grea a României, pe care, ḑice „Românul“, Austro-Ungaria voiesce sĕ o distrugă.

Oprindu-se în desvoltarea temii sale ceva mai mult la istoria Moldovei din timpul lui Stefan cel mare, a cărui statuă se desvĕlì deunăḑile la Iaşi, „Românul“ arată cât de folositori au fost pentru Europa românii de pe acele timpuri, pentru ce Stefan cel mare a fost numit chiar de papa de pe atunci, *apĕrătoriul crestinătăţii.*

Venind la toastul lui Grădişteanu, „Românul“ cu o vehemenţă lui neobicinuită continuă astfel:

Austro-Ungaria scie bine că noi, chiar dacă toţi am voì sĕ luăm Bucovina, Traasilvania, Banatul şi Basarabia, preste putinţă ne-ar fi.

Pentru ca se o facem aceasta trebue se avem, cel mai puţin, un milion de oştire cu care se trecem Carpaţii, sĕ luăm Pesta, sĕ luăm apoi Viena, şi sĕ ajungem poate la Königgrätz, ba încă şi la Magenta, pentru ca sĕ se încheie pacea şi astfel sĕ ne redea Austro-Ungaria acele trei petri scumpe ale coroanelor lui Stefan şi Mihai.

Ḑiserăm că va tribuì sĕ mergem până la Königgrätz şi la Magenta, fiindcă Austro-Ungaria este susţinută de imperiul german şi de Italia. Astfel dar ne va trebuì cel mai puţin douĕ milioane de oştire; căci toată lumea mai scie că în starea actuală de lucruri nici Francia, nici Englitera nu vor începe rĕsboiu cu Germania, cu Italia şi cu Austro-Ungaria, şi aceasta pentru ca sĕ ne redea nouĕ cele trei petri scumpe perdute în nenorocirile timpurilor.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

Cristian remase la fereastă şi aşcepta se o vadă întorcêndu-se; dară ea nu se întoarse şi uşa se deschise. Margareta apăru, şi Cristian abia avu timp a închide repede lada, din care marionetele îşi arĕtau, cu indiscreţiune, nasurile lor groase şi gurile lor rîḑênde.

— Cum! domnule, esclamă tinera fată cu surprindere, Dta esti încă aici? La aceasta nu m'am asceptat! Eu am gândit, că ai plecat!

— Doară nu vei fi întêlnit pe cineva prin curte? ḑise Cristian, care, pe semne, nu era mănios a se acăţa de împregiurarea aceasta a soartei.

— Eu n'am vĕḑut pe nimenea, ḑise Margareta, şi, de oare-ce viu pe ascuns, am şi întrat iute, ca se nu mĕ vadă nimenea; dar, încă odată, domnule Goefle ar trebuì sĕ nu fii aici. Baronul trebue că scie acum numele persoanei, care a îndrăsnit a i se împrotivi, şi te conjur sĕ pleci.

— Sĕ plec? Dta îmi spui aceasta aşa crudel! dar îmi aduc aminte că în faptă eu am plecat, pentru a nu mĕ mai reîntoarce. Dl Goefle mi-a dat sĕ pricep că l'aşi putè încurca şi pe dlui în fatalităţile mele, şi i-am promis a dispărea şi Dta mĕ găsesci tocmai începênd a-mi pacheta geamantanele.

— O! dar continuă, că eu nu voiesc sĕ întârḑiu.

— Îţi este dar de grabă a numai auḑì de mine? Dar aşa închipuesceţi că eu sûnt deja îmbarcat cel puţin spre America, că fug, cu vêntrele pline, de groaznicul meu inimic şi vĕrs lacrimi în amintirea acelui prim cadril ce va fi cel din urmă în viaţa mea...

— Cu mine, dar nu cu altele?

— Cine scie? Eu-l care-ţi vorbesce în momentul acesta, nu este decât o umbră, un fantom, amintirea aceluia care a fost ieri. Celalalt eu este jucăria undelor şi a destinului; eu nici habar n'am de el ca şi când ar locuì în lună!

— Doamne! cum esti de vesel, domnule Goefle! Scii, că eu nu sûnt nici decât veselă?

— În adevĕr, ḑise Cristian, surprins de aerul trist al Margaretei, eu sûnt un miserabil, că vorbesc de mine, precând ar trebuì sĕ mĕ nelinişcesc de urmările evenimentului de aseară! Dară, ai binevoì a-mi rĕspunde, dacă mi-aşi permite o întrebare?

— O! Cum sĕ nu, după toate, că întêmplarea te a făcut sĕ scii despre mine... Aḑi noapte, mătuşă-mea m'a înfruntat foarte şi dase domnişoarei Potin ordinul, a-mi pacheta geamantanele şi a mĕ duce astăḑi la Dalby; dară, azi-dimineaţă, a fost toate schimbate şi după o convorbire secretă cu baronul, care şi-a recâştigat, precum ḑice d-ei, întreaga sa sĕnătate şi veselie, s'a hotărît că eu am sĕ rĕmân aici, şi n'am alta a face până de seară, decât a-mi pregătì toaleta. A propos, scii că a venit de sigur Cristian Waldo? Se ḑice chiar, că el şede aici în Stollborg. L'ai întêlnit, dacă este aici? L'ai vĕḑut?

— De bună seamă.

— Fără mască? A! cum este el? Are în adevĕr un cap de moarte?

— Ceva mai rĕu! El are un cap de lemn.

— A! Dta îţi baţi joc.

Nici decum. Dta ai jura, dacă l'ai vedea, că faţa sa este tăiată din un trunchiu, cu un cuţit, care taie rĕu. El samănă cu cea mai urită din marionetele sale; veḑi, cu asta.

Şi Cristian arĕtă o figură de sbir grotescă, ce ieşise din cutie, şi Margareta o ar fi putut vedea însuşi, dacă ar fi fost mai puţin preocupată.

— A! În adevĕr! ḑise ea cam înspăimântată, aici este doară cutia sa blăstemată? Doară locuesce cu Dta în odaia aceasta?

Dovedit este dar, că Austro-Ungaria n'a făcut şi nu face atâta sgomot pentru suspinul domnului Petru Grădişteanu de cât fiind că caută pricină de a putea ḑice, că mica România ameninţă pacea statelor celor mari. Resultatul ce se speră dela această închipuită acusare ni l'a mai spus şi gazeta „Il Popolo-romano", organul dlui Depretis, care a publicat articolul ce i s'a trimis, din Pesta sau din Viena, prin care ḑice:

„Europa se supună cestiunea română şi constituţiunea ţĕrei unei nouĕ cercetări."

Dar de ce nu, cel puţin şi a Italiei irridente?

Mai trebue o dovadă, că Austro-Ungaria nu numai nu se putea supera de toastul dlui Grădişteanu, dar că nici avea cel mai mic drept de a reclama? Eată şi aceea dovadă.

La 8 Iunie 1867 imperatorele Austriei, împăcându-se cu ungurii şi împărţind cu dênşii împĕrăteasca-i domnie, se încoronă la Buda-Pesta, rege al Ungariei.

La ceremonia încoronării se aduseră 11 stindarde „ale ţĕrilor **cari sĕ ţin** *de coroana sântului Stefan.*"

Ale căror ţĕri fură aceste 11 stindarde? Eată numele acestor ţĕri încoronate, unele în realitate şi altele în efigie.

Ungaria, Transilvania, *Bosnia*, *Serbia*, **România**, Croaţia, Galiţia, Cumania, Slavonia, Dalmaţia şi Lodomeria.

Dacă dar în ceremonia încoronării regelui Ungariei s'a pus, în mod oficial, pe coroana Sântului Stefan al Ungariei şi briliantul ce se numesce România, pe ce drept se face atâta mare sgomot, pentru că la sfĕrşitul unui banchet un simplu cetăţian a suspinat după petrile cari s'au perdut din coroana lui Stefan al Moldovei?

Regele Ungariei a depus atunci următorul jurămênt:

„Fruntăriile Ungariei şi ale ţĕrilor *încorporate* ei, şi tot ce se ţine de aceste ţĕri, *cu ori-ce preţ*, **şi titlu**, nu le vom înstrăina, nici le vom micşora, ci din contră le vom **inmulţi şi întinde**, *pe cât se va putea*, precum se cuvine pentru prosperitatea publică, pentru gloria şi **înmulţirea** *acestor ţĕri ale noastre.*"

Acesta este jurămênt; şi noi, tot n'am strigat că Regele Ungariei provoacă rĕscoală în România, jurând că ne va cucerì şi de fapt; şi nobilii, vitejii, puterniciii şi bunii nostrii vecini strigă că se face anarchie în marele imperiu, fiindcă dl Petru Grădişteanu, pe când se sfĕrşise banchetul şi Regele era se plece, suspină de perderea petrilor, ce acum 400 de ani, împodobeau coroana lui Stefan!

Cele mai multe ḑiare Austro-Ungare necurmat ne calumniează, ne insultă şi ne ameninţă. Ele sûnt nedrepte, dar au cel puţin meritul de a spune ce cugetă ungurii. Sûnt însĕ unele, între cari „Neue-Freie-Presse", care, cu ocasiunea toastului dlui Petru Grădişteanu ne spune că Austro-Ungaria ne iubesce foarte, că mult bine ne-a făcut şi doresce sĕ ne facă, şi că cu siguranţă ne putem arunca în braţele imperiului, şi mai cu seamă în braţele regatului ungur, când Rusia ne va ameninţa.

Vom vorbì în altă ḑi mai pe larg în privinţa doveḑilor de iubire ce necurmat ne-au dat şi ne dau vecinii nostrii.

Astăḑi, lipsindu-ne spaţiul, vom amintì numai câte-va fapte.

Austria s'a opus, din toate puterile, la propunerea lui Napoleon, pentru unirea cestor douĕ principate.

Ea a cerut şi a dobândit voia de a ocupa ţeara cu armatele ei, pentru a ne umilì, pentru a ḑice Europei că nu sûntem în stare de a ne guverna, pentru a ne deprinde cu domnirea acestor armate şi pentru a ne oprì de a lua şi noi o mică parte la resbelul din Crimea.

În congresul dela Paris s'a opus cu stăruinţă la unirea Principatelor.

La alegerea principelui Cuza s'a opus pe cât a putut.

Ea a dechiarat necurmat atunci că ceia ce perde pe tĕrâmul politic îl va recâşciga pe terâmul economic; şi a luptat şi luptă cu bărbăţie, pentru a se ţinè de cuvênt.

La alegerea principelui Carol s'a împotrivit prin toate mijloacele.

Nu voesc, striga ea necurmat, încă dela 1857, sĕ mĕ găsesc între douĕ Piemonturi.

Nu credem că avea dreptate, căci cunoscut este că sclavii şi cei tare persecutaţi sûnt totdeauna mai periculoşi decât popoarele libere.

Acest adevĕr pare că-l cunoasce comitele Taaffe, căci vedem că tinde a face un imperiu federativ, singurul mijloc sigur de a face pe Austro-Ungaria sĕ fie un imperiu drept, iubit şi prin urmare într'adevĕr puternic. În ori ce cas atunci imperiul vorbea precum şi făcea: pe când acum spune că ne iubesce şi în fapt necontenit ne lovesce în modul cel mai nedrept şi cel mai sugrumător.

Negreşit că imperiul Austro-Ungar poate se cucerească o bună parte din imperiul otoman, acum când Francia şi Englitera sûnt foarte bolnave şi el este susţinut de marele imperiu al Germaniei şi are şi pe Italia în serviciul sĕu.

Negreşit că România fiind încinsă de naţionalităţi de altă gintă este în mai mare pericul de cât toate cele-lalte.

Cunoascem pericolul, vedem lovirile ce ni se dau din toate părţile, vedem propaganda ce se face chiar contra Regelui nostru — fiind că are calităţile cele mari ale unui Hohenzollern —; dar n'avem ce face decât a suferi, a veghia şi a ne pregătì ca cel puţin sĕ perim cu onoare; astfel vom avea asigurarea, că şi Europa şi vecinii nostri ne vor saluta cu respect pe câmpul de onoare strigând cu toţii, în inima lor — nedreptate mare s'a făcut acestei naţiuni nobile, brave şi pătrunse de simţeminte de dreptate, de ordine şi de iubire pentru toate popoarele.

În ceea ce privesce pe puternica noastră vecină, ce astăḑi se numeşce Austro-Ungaria, n'avem altă putinţă decât ai esprime simţemintele noastre de durere pentru ura şi persecuţiunea cu care ne gratulează şi ai ḑice cu cea mai deplină sinceritate:

Puternică esci; şi cu puterea Germaniei — mai cu samă pe cât Francia şi Anglia sûnt bolnave — multe cuceriri poţi face. Credem însĕ — cu mica noastră pricepere — că pe calea unei sincere şi pe deplin liberale confederaţiuni ai fi mult mai puternică, căci ai trăì astfel prin tine înseşi, prin dreptate şi libertate".

În numerul dela 1 Iulie v. acelaşi ḑiar introduce primul sĕu cu cuvintele: „Cel mai rĕu surd este cel care nu voiesce sĕ auḑă," pâşesce pe larg în contra sgomotelor respândite despre diferenţe între ministrul president Brătianu şi Rosetti. Terminând cu aceasta reflectează la unele ḑise ale ḑiarului „La Gazette de Roumanie" că adeca austriacii şi mai cu samă ungurii sûnt convinşi, că este în interesul lor ca statul român se fie tare şi ḑice din parteşi ca aceasta a fost totdeauna şi opiniunea românului; dar cu toate acestea, ungurii mai cu samă nu vor se înţeleagă acest adevĕr. „Prin urmare, ḑice „Românul" mai departe, sfat pentru sfat, cutezăm şi noi a ḑice confraţilor dela „Gazette de Roumanie":

— Vorbiţi cu Ungurii; faceţi-i sĕ înţeleagă şi interesul lor, şi pericului spre care se prăvălesc pe calea pe care au mers şi merg cu ochii închişi. Această încercare au făcut-o necurmat ai nostrii încă dela 1848 şi totdeauna fără cea mai mică isbândă; cât despre noi, fiţi siguri, onorabili confraţi, că deplin înfrăţire am dorit şi dorim nu numai cu Austro-Ungaria, dar cu toţi vecinii nostri, şi cei mari şi cei mici. Fiţi siguri asemene — şi scim că cunosceţi adevĕrul — că nici odată Români de aici n'au făcut peste Carpaţi, propagandă de rescoală; din contra noi le am ḑis necurmat:

— răbdaţi, cereţi cu linişte dreptatea ce vi se cuvine, căci va venì de sigur ḑiua în care chiar Ungurii vor cunoasce şi vor înţelege şi dreptatea şi interesele lor cele adevĕrate. Dacă dar ţipă mereu naţionalităţile sub administraţiunea Ungurilor nu noi le facem sĕ ţipe ci necurmatele loviri şi nedreptăţi ale guvernului Ungur."

După acestea reflectează „Românul" ḑiarului „N. fr. Presse" şi adecă la cele ḑise de acest ḑiar 5 în Iulie n. „N. fr. Presse" scrie atunci:

„Mult mai mare greutate se acordă, şi la Viena şi la Pesta, discursului d-lui Rosetti care celebrà pe regele Carol ca *Rege al Românilor*. Regele *a rĕspuns la acest discurs*, care a făcut parte în actele oficiale şi s'a publicat şi în „Monitoriul oficial."

Ântâi: Faptul este că nu regele a rĕspuns la discursul d-lui Rosetti ci acesta la discursul Regelui.

Eată dar o nouĕ travestire a adevĕrului;

eată o nouă dovadă, că ceartă gratuită ne caută, şi pun pe rege în causă.

Al doilea: La 10/22 Mai 1866, domnul Dumitru Ghica, ministru de interne, în cabinetul preşeḑut de d. Ioan Ghica, supt Locotenenţa Domnească preşeḑută de d. Lascar Catargi, a publicat programa primirei oficiale a principelui Carol. În acea programă se ḑice, conform otărîrei Adunării:

„Domnul Românilor"

După ce principele Carol depuse jurămêntul, la tribuna adunărei, în mânile aleşilor naţiunii, procesele verbale constată:

„Măria Sa, condus de către membrii biuroului adunărei şi de d-nii ministrii părăsesce sala în mijlocul strigătelor prelungite:

— *„Trăiască Carol! Trăiască Domnul Românilor!!"*

Şi pentru ce adunarea şi guvernul au prescris acest titlu?

Fiind că numai cei cari domniau prin dreptul divin se puteau numì Domni ai unei ţeri.

Fiind că se putea şi se poate ḑice: Imperatorele Austriei, Regele Ungariei etc. etc.

Ludovic Philip însĕ şi Napoleonii, cari au domnit prin alegere ear nu prin dreptul divin, n'au mai putut fi domni ai *ţerei* ci ai *oamenilor*, şi de aceea titlul lor au fost: rege al Francesilor, imperatore al Francesilor, domn sau rege al Românilor, ear nu al Franciei, al României.

Titlul de domn al Românilor l'a avut necurmat principele Carol. Când s'a bătut moneta cu efigia

---

Ba nu, linişteşce-te, n'ai sĕ-l veḑi. El a ieşit, şi a rugat pe dl Goefle a-i permite, sĕ-şi depună bagagiul sĕu aici.

— Sêrmanul! replică Margareta în gânduri, el este aşa de urit ca aceasta! Sĕ credem, ce ḑice lumea. Sunt oameni, cari l'a vĕḑut frumos, şi este el doară bĕtrân?

— Cam la patru-zeci şi cinci de ani; dară la ce gândesci, şi de ce esti aşa tristă?

— Nu sciu, sûnt tristă.

— Pentru-că rĕmâi în castel şi ai sĕ veḑi deseară marionetele?

— A! du-te, domnule Goefle, dta mĕ tratezi chiar ca pe un copil. Eri, la bal, adevĕrat, că am fost veselă, mi-am petrecut, am fost fericită, mĕ credeam eliberată pentru tot-de-una de baron; dară astăḑi, mătuşă-mea însaşi are speranţe, bine o vĕd, şi trebue se reapar înaintea unui om, pe care-l urĕsc d'aici încolo din toată inima. Nu m'a insultat el ieri, într'un mod laş? Mătuşă mea poate ḑice, că el a voit sĕ glumească, dară nu sĕ glumesce cu o fată de vêrsta mea ca cu un copil. Pentru a mângăia încâtva mândria mea eu mi-am ḑis, că el va fi vorbit în deliriu, şi că atacul sĕu de nervi a început deja, când mi-a spus vorbele acele grosolane; aşa este şi opiniunea prietenelor mele; dară sciu eu, ce-mi va spune astăḑi, când îl voiu revedea? Fi va el rĕutăcios sau nebun, dacă mĕ mai insultă, cine mĕ va ocrotì? Dta nu vei mai fi aici şi nimenea nu va cuteza...

— Cum! Nimenea nu va cuteza, cine sûnt oamenii aceia din giurul dtale? Şi acei tineri bravi, cari i-am vĕḑut eri?...

— Da, de sigur şi eu am creḑut aşa; dară ei nu me cunosc, domnule Goefle, şi se poate că ei cred, că merit insultările baronului. Pentru mine este o recomandaţie cam tristă a fi întrodusă în lume de mătuşă-mea, care, de sigur foarte cu nedrept, are reputaţia de a sacrifica tot, chesţiilor de interes politic.

— Sêrmană Margaretă! ḑise Cristian atins de penibila situaţiune a acestei fete amabile.

Sincer emoţionat, precum era, el nu gândea la o familiaritate vătămătoare, aşa şi Margareta nu cugeta nici decum la ceva rĕu, lăsându-l sĕ-i ea mâna care însĕ îndată o lăsa, simţind earăşi realitatea împregiurărilor.

— Ei, ḑise el, totuşi trebue sĕ te hotăresci?

— M'am hotărît. Numai pasul cel dintâiu este greu. Acuma, am sĕ mĕ impotrivesc teribilului Olaus la fie care întêlnire; am sĕ-i spun adevĕrul în faţa lumii, şi mai bine voesc sĕ fiu un demon de rĕutate, decât favorita acestui paşă dalecarlian. Eu vĕd că o sĕ mĕ apăr singură mai bine; căci dacă ai fi dta aici, m'aşi teme a te vedea pe partea mea în detrimentul Dtale, şi ma'şi reţinea mai mult. Tot atâta, domnule Goefle, nu voiu uita nicì odată poveţele bune, ce mi le ai dat şi maniera cavalerească cu care ai respins pe baronul acesta uricios. Nu sciu dacă ne vom mai vedea vre o dată; dară ori şi unde vei fi, dorinţele mele vor fi cu Dta şi am se mĕ rog lui Dumneḑeu, sĕ-ţi dea mai multă fericire, decât mi-a dat mie.

Cristian fu viu atins de aerul afectuos şi sincer a acestei copile drăgălaşe. Din privirea şi din accentul ei se revarsă toată inima sa, fără cea mai mică părticea de cocheterie.

— Dragă Margaretă, îi ḑise el ducênd mâna ei frumoasă la buzele sale, îţi jur că şi eu îmi voiu aduce aminte de dta! Ah! pentru-ce nu sûnt eu bogat şi nobil! eu aşi avea poate puterea a te socotì, şi de sigur aşi face toate din lume spre a obţinea fericirea de a te protege; dară eu nu sûnt nimica şi prin urmare, nici nu pot nimica.

— Pentru aceasta nu-ţi mulţămesc mai puţin replică Margareta. Eu îmi închipuesc că Dta eşti un frate, care nu l'am cunoscut, care mi l'a trimis Dumneḑeu pentru un moment, în oara suferinţei mele estreme. Primesce scurta noastră reunire aşa, şi sĕ ne ḑicem adio, fără a despera în viitor.

Candoarea Margaretei în fipse în sufletul lui Cristian o remuşcare. Dintr'un moment la altul, dl Goefle putea revenì, şi era cu neputinţă, ca tinera contesă, care a observat aşa de bine asemênarea

principelui, atunci numai s'a strecurat pe monetă titlul de domn al României. Nu scim prin ce îndemn guvernul a făcut acest act care, după noi este nedrept pentru țeara românească, căci el amintesce timpii feudalităţii, ear nu timpii în cari domnii și regii se urcă pe tron prin „voința națională," prin alegerea poporului.

Dacă mulți din noi n'au protestat în Cameră, mai cu seamă când titlul de domn s'a schimbat în acel de rege, ear nu Împerator — căci în limba noastră nu este cuvêntul de rege, ci numai acela de domn sau Împărat, cum este și la Greci, — și dacă am tăcut când i sa dat titlul despotic de rege al României, ear nu al Românilor, causa a fost, că nu voirăm să deschidem, în acele momente solemne, o desbatere pe forme.

Nu putea însă, d. C. A. Rosetti, ca în fața statuei lui Stefan — care fusese domn de popor — să dea regelui Românilor un titlu feudal, un titlu care surpă în formă suveranitatea Românilor asupra țării lor.

Și protestă pentru aceasta marele și puternicul Imperiu al Austro-Ungariei! Se crede acolo serios de cineva, că titlul de domn al Românilor ar însemna o dorință a cuceririi altor pământuri românesci, ear domn al *României* ar însemna abdicare!

În adevăr dacă „Gazette de Roumanie" crede în asemenea glume în loc de a vedea și prin aceasta, că ni se caută ceartă cu luminarea, apoi, în ceea ce ne privesce, respectul ce avem pentru marele imperiu ne silesce să credem că politeța din saloanele oficiale oprește pe disa Gazettă de a mărturì ceea ce, din nenorocire pentru noi, adevăr este.

Nu ne mai eartă spațul de a ne lămurì astădi pre deplin cu Pressa austro-ungară. Lăsând dar aceasta esplicare pentru altă di, sfîrșim cu cele ce mai aveam a dice românilor nostrii ca conclusiune.

Avem încredere în guvernul actual.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman".

De pe malul Tisei în luna lui Cuptor în anul Domnului 1883. Onorată redacțiune! Sûnt deja 4 ani, de când dela catastrofa Seghedinului încoace nu v'am mai scris nimic din părțile noastre. Mă veți acusa de nepăsător față de causele noastre publice, sau poate chiar de ostil neamului românesc presupunênd a mă fi înghițit molochul nesătios al maghiarisărei. Ca însă atare idei să vi le delătur, ca se cunoasceți adevărata causă a tăcerii, iau earăși condeiul în mână, și să vă împărtășesc, că ce s'au mai întêmplat în decurs de 4 ani și prin ținutul acesta al pustelor Ungariei.

Înainte de toate vă invidiez pentru aerul cel dulce plin de parfumul aromatic din stejărișurile și brădeturile Carpaților, care vivifică și recrează plumânile și vă dă față rumenă și veselă și vă face să uitați necasurile dintr'un aer politic rău infectat. Vă invidiez pentru dulcea linisce în carea odichniți sub umbra recoroasă a stejarilor și a bradilor înalți și stufoși, plini de fabule, legende și basme naționale șoptindu-vă la ureche, despre trecutul nostru, despre multele păsuri ale națiunei noastre; vă invidiez pentru pofta cu carea sorbiți apa din isvor, uneori culcați pe earba cea verde smaragdină, și pareca vă aud cum trageți câte o doină dulce de resună pădurea. O! la voi totul e poesie. *)

Noi însă trebue să înghițim pe aici un aer greu plin de praf, vênturile flueră neîncetat, când ca orcan, când ca un samum omorîtor; clima face pe aici dese *salto mortale* din căldura tropică în receala de toamnă; n'avem pădure în apropiere, unde să ne recreăm plumânile împovărate de praful cel mult; bem apă ca și smoala, cetim și audim sudălmi și batjocuri asupra tot ce e românesc. În atari împregiurări cred că nu ne vei afla dispuși a poetisa ca pe acolo! — Natura e în floare acolo, aici e mai moartă, posomorîtă ca o babă bătrână, se fugi de ea! — Noi am fugì de ea de clima aceasta nesuferibilă, nesănătoasă, carea spre durerea noastră nespusă ne-au consumat copii, mlădițe frumoase, (un băiat de $2^1/_2$ ani și o fetiță de $6^1/_2$ ani) Dar aerul acest greu plin de miasmă maghiarisătoare nu vrea să scie și nu îi pasă de perirea elementului nostru. Toate rugările noastre modeste motivate de a putè fi strămutați în regiuni mai sănătoase, mai corespundătoare naturei noastre și mai priincioase, sûnt de ani de dile în continuu respinse, nebăgate în samă.

Sciu că la acestea vei face observarea ca se mergem la vre-o baie, scaldă, sau să ne tragem la Ardeal pe timpul de vară și așa să ne recreăm. Dar scumpetea cea mare de aici pe și mărimea familiei nu ne permite a face voiagiuri scumpe! Bieții copilașii nostri nici nu cunosc ce e pădurea, ce e deal, cum rodesce un pom, cum se ară, cum să seamănă, seceră, atare scoli practice nu sûnt pe aici. Oare îm împregiurări de aceste putem fi poetic dispuși, putem se vă scriem ceva mai înveselitor și din părțile acestea? *)

Și totuși m'am decis a vă scrie câte ceva și a mă scutura de tăcerea adûncă, de pasivitatea aceasta mortificătoare și nimicitoare!

Sciți bine odinioară ce activ eram, atât pe terenul bisericesc, cât și pe cel național, și nu fără succes! Odinioară se bucurau creștinii nostri de sfatul meu de sprigioana mea morală! Câte îmbărbătări, câte îndrumări serveau lor de cinosură, că pe care cale ce foloase pot câștiga! Bieții erau și mulțămitori, eu însă îndestulit că mi-am făcut datorința de creștin, de cetățean al patriei. Adi însă stau, sûnt silit de forța împregiurărilor politice a sta cu mânile încrucișate și a căuta cu ochi doioși și cu inimă plină de durere, cum se seduc oile retăcite de oameni, cari vênează interese personale, fără de ale putè da sfat contrar.

— Dar, dacă s'ar afla om inteligent și acolo, oare un atare sfat nu s'ar timbra din partea conducătorilor politici de adi de agitațiune în contra maghiarismului și a întregităţii statului. Au doară nu pentru aceea fură amploiați români din cercuri românesci strămutați în cercuri unguresci pentru că nu se făcură unelte oarbe și apostoli ai maghiarismului? Oare nu tot pasul făcut în interesul națiunei și al bisericei fu timbrat de agitațiune periculoasă întregităţii statului? și ce faceam noi? nimica alta decât pretindeam să se respecteze și aplice legea de naționalitate, de limbă și de scoale și în favorul națiunei bisericii noastre?

Am tăcut, am răbdat, am așteptat schimbarea situațiunei politice, domolirea șovinismului maghiarisător; în zădar situațiunea s'a înăsprit și devine din ce în ce mai nesuferibilă. Vădându-se acum șovinismul maghiarisător demascat și de națiunea română combătut și înaintea Europei descoperit și deoare-ce noi nu vream să ne supunem odată cu capul acestui șovinism, care, în loc se dea viață binefăcătoare omoară tot ce e simț bun în acest stat poliglot, ne prigonesce cu toată furia lor asiatică și aduc legi peste legi, cum se ne sugrume ori ce mișcare națională. Un steag ardelenesc, sau rumânesc de un băiețel de student la un loc public aședat, le cășunează spaime și strigă după poliție și amenință cu închiderea scoalelor. Dacă le dici că statul acesta e poliglot, să ne respecteze și pe noi drepturile noastre etc. atunci să sufulcă un „Trefort" și scrie o epistolă lungă în ditirambe de laude unguresci ultramontanului Szabó, episcop în Gherla, accentuând, că decoratul episcop, nu se ține de carii vreau să scie de o Ungarie poliglotă. A plesnì în fața Europei un ministru de pe banca guvernului statistica Ungariei, a nega pur și simplu poliglotismul acestui stat, adecă diversele naționalităţi cu diversele limbi în număr de milioane; și a spune aceasta unui episcop român, a căruia turmă constă numai din români, înseamnă atâta, de a ne decreta de morți, înseamnă a presupune, că românii de sub episcopul Szabó nu sûnt români. Dacă le place aceasta palmă românilor de sub Szabo, și lui Szabo, apoi parte, sufere cu consciință liniștită și remênă înferați, noi însă desvotăm și reprobăm aceasta procedură a unui Ministru în contra unui popor pacînic cum e cel românesc!

Și doamne! ce mai larmă făcură compatrioții nostri pentru toastul unui Grădișteanu. Nu se rușinară a numì neamul românesc păduchios. Cine? poltronii de nemeși trenturoși cu cultura unui surugiu și betyár din soiul cărora e plină temnița! Acestia vor se ne dea cultură? în a înjura alte neamuri? Ar fi timp să se mai modereze acesti poltronii și șovinești, că de nu adi mâne se vor trezi cu milioane de Grădișteni! Altmintrenea noi sûntem mândri a fi români. Și încă ce mai bucurie satanică se esprimă în foile lor de când guvernul României desvotează cele cuprinse în toastul lu Grădișteanu.

Altmintrenea timbrezene acesti nerușinați și fără simțemênt, așadă pe amploiații de stat ori și unde vor voì, ei vor remânea credincioși națiunei noastre și ca atare și numai ca atare vor fi patrioții cei mai fideli. Aceasta se și o însemne odată pentru totdeauna.

Trecênd în călătoria mea prin Seghedin m'am minunat de străformarea lui! Precât a fost strivit ecsundarea cetatea aceasta prefăcându-o într'un lac mare cu puține case și cu bisericile remase, preatâta sa ridicat și imfrumsețat; s'a înălțat cu un metru mai mult decât a fost nivelul apei pe timpul esundării, sa edificat deja peste 2000 de case noue dintre care escelează casa magistratului cu turn nou, teatrul grandios cu statuete, frescuri și arabesce decorat, palatul tribunalului civil și separat acelui criminal, palat de postă și telegraf și alte palaturi private cu esterioruri pitoresci și cu un lucs esterior ce numai prin orașe mari se ved, strade cercuale și radiale bine pardosite și adeseori udate, inputinează praful nesuferibil, un cheiu scump și un pod de fer grandios preste Tisza. Plântarea de arbori și compunerea de parcuri completează frumseța cetății și i dă un colorit de cetate mare.

Cu milioanele din visteria statului — la care concurgem și noi românii cu milioanele noastre și de care maghiarii nu fug, ci le primesc dela noi cu plăcere și atunci nu dic: nu-mi trebue banul tău! că ești dacoromân! — împrumutate parte pentru orașul Seghedinul, parte pentru cetățenii aceia cari au edificat și edifică case private, și milioanele din mila Europei întregi pre sama ecsundaților adunate, între ei împărțite sciu să facă minuni!

Dară pe cât de frumos e orașul pe atâta de nefericit și sărac e; pentru că oamenii edificându-și casele, orașul regulându-și și ridicânduși edificii publice și au îngropat toți banii nu numai cei împrumutați ci și cei privați, în edificiile cele noue și fiind-că pe teritoriul cel mare al Seghedinului s'au edificat prea multe și prea mari case și încă cu etage. Stau cu sutele goale, nefiind atâți locuitori, cari să le locuiască, cametele însă după împrumuturi trebue plătite, și fiindcă fără chiriași destui spre acoperirea cametelor, banii ceruți nu încurg. Pe rênd casele cele noue vin la licitare și se vênd până la suma prețului împrumutului de stat, celelalte împrumuturi și banii proprii, ba unii și pământurile proprie, carii le-au dat zălog numai și numai ca să poată contrage imprumuturi mai mari și să poată edifica, sûnt perdute, și oamenii ajung pe strade, se fac din oameni cu stare bună proletari. Doi oameni ajungênd în starea aceasta au și nebunit, unul dintre ei s'a aruncat în valurile Tisei, lăsând după sine o familie numeroasă.

Și apoi casele licitate scii în acui mâni ajung? Partea cea mai mare în a evreilor, comerciul e deja în mâna lor, încât maghiarii înșiși încep a fi îngrigiți de viitorul Seghedinului, prorocind jidovirea lui!

Aceasta e o urmare a reconstrucțiunei; ceealaltă e de natură politică și mai tristă, adecă: oamenii împrumutători să făcură sclavi, iobagi politici ai guvernului actual, din oameni radicali cu principii kossutiane, tămâiază la laude familei Tisza până la greață!

Vedeți cum se economisează milioanele statului? Vedeți pentru ce plătim noi dare? să se peardă în ziduri lucsuoase, care adi mâne vor rămânè goale, s'au trebue alte milioane, încă ca se aducă și universitate, tablă reg. și comitat în Seghedin, ca acestea înmulțind apoi locuitorii. Și totuși vor remânea în parte mare goale, pentru că apa Tisei are funestă natură de a aduna tot năsipul din părțile de sus pe alvia Tisei de lângă Seghedin așa, în cât în tot anul urcându-se nivelul Tisei, nu vor trece 10 ani și earăși va esunda. Drept că aceasta esecundare nu va dărîma edificiile, fiind toate solide și tari făcute, dară va spăria și împrăștia comerciul și oamenii de aci, sau ca să nu se esundeze vor trebuì earăși noue milloane contrasă pentru a rìdica nivelul Seghedinului earăși cu 1-2 metri mai înalt și tot așa până în infinit. — Apoi de unde să mai ajungă bani și pentru o scoluță română? când numai un oraș maghiar consumă atâtea milioane. Oare cum să prospereze acest stat în mânia lui Trefort poligot — și cum să înflorească patriotismul maghiar în inimile românilor pre lângă fulgerile unui Trefort și pe lângă șovinismul maghiarisător.

Dascălii noștri dela sate luminătorii poporului, educătorii tinerimei noastre, carii nici în dricul verii, n'au odichnă; după ce 10 luni învățară pe băieții și fetițele dela sate, nici acelea 2 luni de văcanță pe sama scolarilor concesă, dascălilor noștri nu e permis a le folosì spre recreațiunea lor proprie; ei trebuie să'și părăsească vetrele, economia și familia lor, și să meargă în orașe unguresci și să învețe limba maghiară, după comanda lui Trefort pe lângă un diurn de 70 cr, din care să plătească cortel și vict, Mai per de foame, și totuși să aibă gust și zel de a învețа și limba maghiară!! Apoi încă cu ce purtare bruscă ii instruează pe învățătorii români, să uită la ei cu ochi de ură, ba vădui când saluta un învățător român cu jó reggelt (bună dimineața) pe profesorul seu maghiar, că acesta nici nu ia respuns ci s'a uitat numai crunt la el! Cu bună sama în tot dascălul român vede un Grădișteanu!

Apoi bre! așa se cultivează românii pe la noi, sub eghida maghiară.

Mă bucur înainte că pe lângă atari tractamente ce patrioți buni cu simțuri maghiare cresce Trefort!

Adevărul.

---

*) Dar și prosă din greu. Red.

accentului între unchiul fals și nepotul fals se nu fie surprinsă, vădându-i pe amêndoi, în absență completă a asemănării. Și apoi dnul Goefle, de bună seamă, nu s'ar înțelege a susținea o astfel de înșelăciune, și lui Cristian i-ar fi părut rău, dacă Margareta i-ar conserva o amintire rea.

El mărturisì dară de bună voie, spunêndu-i că, necunoscêndu-o, el și-a permis gluma rea, a lua blana și căciula doctorului, pentru a juca rolul seu, adăogênd că s'a căit foarte, vădênd cu ce suflet ângeresc a voit să se joace. Margareta se mănià nițel. Ea avuse un moment de bănuială, cât audise pe Cristian adresândui-se cu vorba la bal pentru prima dată; dară el părea așa de sincer spunêndu-i că a audit toate din odaia învecinată, încât dênsa s'a apărat în contra propielor sale bănuieli.

— A! Cum scii minți de bine, dise ea, și cât de ușor poți înșela cu lămuririle dtale! Eu nu mă simț vătămată de gluma îusuși; venind aici, eu am făcut o greșală și o nesocotință pentru cari fui pedepsită prin o mistificațiune; dară ce mă face tristă este, că dta ai persistat până la sfârșit cu atâta aplomb și sinceritate.

— Di cu remușcări și cu rușine: o greșală aduce altele cu sine, și...

— Și ce? ce mai ai a mărturisi?

(Va urma.)

---

*) Nu numai poesia înveselesce și matematica dispune bine pe om. Red.

Varietăţi.

* (Personalia). Baronul Mayr, legatul austro-unguresc dela Bucuresci, a sosit în 14 ale l. c. în Elöpatak. Se ḑice că toată vara o va petrece ca oaspe acolo.

* (Necrolog). Dela Ucia inferioară primim scirea tristă, că Dr. *Constantin Pomuţiu*, consiliar regesc şi medic cercual al Arpaşului inferior, după o suferinţă abia de două ḑile, a repausat în 4 l. c. în etate de 69 ani. Pe defunctul 'l deplânge soţia sa Catarina născută Wunderlich şi fiul lor Isidor, student în clasa II-a gimnasială abia în etate de 12 ani, precum şi inteligenţa şi poporul din cercul sĕu care l'a stimat şi iubit. Înmormêntarea a avut loc în 5 Iulie în Ucia inferioară. Fiei ţĕrîna uşoară!

* (Procedură ungurească.) Încă la 28 ale lunei trecute am primit o însciinţare din comitatul Unedoarei despre o procedură curioasă la o alegere de notar cercual. În toamna anului trecut s'a ales cu unanimitate de voturi în cercul Gurasadei, cu 8 comune curat românesci, notar un român. La postul acesta mai candidase şi un ungur şi adecă cumnatul d-lui baron Kemény Elek, solgăbirăul Iliei. Deci alegerea cu unanimitate a românului, fără de a protesta cineva în contrăi s'a — auḑiţi şi miraţivĕ! — nulificat, din causa — şi acum miraţi-vĕ şi mai mult! — „kor hiány miatt" va se ḑică din lipsa vêrstniciei, cu toate că alesul are censură de notar, a depus jurămênt, a întrat în funcţiune şi după ce a funcţionat 25 ḑile s'a descoperit defectul acesta neprevĕḑut în lege. Interesant este că în casul acesta este amestecat şi ministrul, căci într'un târḑiu cere dela ales „decretul de majorean". Suprins de cererea aceasta a înaintat o hârtiă, lângă care şi decretul de majorean la ministeriu. În urmă se duce la Budapesta unde i se fac promisiuni frumoase; dar cu toate acestea primesce resoluţiunea cunoscută mai sus. Solgăbirăul baron cum află de resoluţiune se duce însoţit, de 4 gendarmi la Gurasada şi invită pe juḑii comunali în cancelaria notarială. Acì preste voinţa representanţilor cari cer cel puţin substituire, domnul solgăbirău octroiază până la alegerea definitivă pe un Medves László înfuncţiunea notarială. Acest Medves este una şi aceeaşi persoană, care la indemnul dlui baron Kemény a descoperit nevêrstnicia notariului ales. Procederea aceasta a d-lui baron, ni se spune că a produs indignaţiune în alĕgători, făcênd escepţiune doi maghiari, un jidan şi doi preoţi români. Ni se spune că acesti doi preoţi agitează chiar pentru un anume Toroczkay, motivând agitarea lor cu impregiurarea că nu am avea candidaţi. Concursul espiră în 24 Iulie n. Credem că românii cualificaţi vor fi concurs şi de astădată şi dacă n'au concurs sĕ concurgă. Pe lângă proceduri ca cea de mai sus este adevĕrat, perd mulţi curagiul. Însĕ nu trebuie ca să ne intimideze nici o faptă încorectă a contrarilor naţionalităţii noatre, fie ei chiar şi baroni, căci ei ar vrea sĕ fim aşa de buni şi *sĕ lăsăm laptele pe sufletul viţelului*!

* (Incendiu mare.) În Sz. Miklós, comitatul Lipot, s'a escat în 15 Iulie n. un incendiu înfricoşat. Mulţi oameni au căḑut jertfă focului. Opt sûnt înmormêntaţi 20 lipsesc. Căpitanul cetăţii a murit în foc. Toată cetatea afară de şirul caselor din dreapta dela gară, este o grămadă de ruine. Edificiul cel nou al casei de păstrare sa surpat. Locuitorii au remas pe strade; miseria e mare.

* (Alegerea demnitarilor academici.) Pentru anul scolastic 1883/84, scrie „Candela", sĕ alese de Rector al Universităţii Francisc-Iosefine din Cernăuţi profesorul de teologiă Isidor de Onciul şi după ce renunţă la aceasta demnitate din causa sănĕtăţii sale, profesoru de teologia Vasiliu de Repta; eară de decan al facultăţii teologice se alese pentru anul numit prof. Eusebiu Popovici.

(Serbarea nascerii s. Ioan Botezătoriul din Suceava.) Cetim în „Candela" din Cernăuţi: Înalt Prea Sânţia Sa păr. Archiepiscopul şi Mitropolitul Silvestru plecă în 23 Iunie (5 Iulie) a. c. la Suceava, spre a sĕvêrşi acolo în biserica Metropoliei în ḑiua nascerii s. Ioan Botezătoriul serviţiul dumneḑeesc. La gara Iţcani fu întimpinat de representanţii autorităţilor din Suceava şi condus la Mitropoliă, unde se adunase acum peste 8000 de închinători la venerabilele moasce ale s. m. m. Ioan cel nou. La preveghiare cuvêntă Prea Cucernia Sa protopresbiterul Artemiu Berariu despre darul învĕţării, al mângăerii şi al vindecării depus în biserică de D-l nostru Is. Christos. Sânta liturgie o celebrà Înalt Prea Sânţia Sa în Sobor de 6 preoţi şi 4 diaconi şi împărtăşi în decursul ei două chirotesii şi două chirotonii. Eşind procesiunea cu venerabilele moasce ale s. m. m. Ioan cel nou la locul sânţirii de apă ţinù Cuvioşia Sa profesorul de religiune Emanuel Ciuntuleac a doua cuvêntare, vorbind de importanţa religiunei în moralisarea şi cultivarea poporului. Întorcêndu-se conductul la biserică, se încheiă festivitatea cu a treia cuvêntare rostită de Înalt Prea Sânţia Sa Păr. Archiepiscop şi Metropolit. A doua ḑi plecà Înalt Prea Sânţia Sa la monăstirea Dragomirna, unde liturghisind făcu două chirotenii şi ceremonia parastasului. În amembele locuri cântarea chorală în decursul ceremonielor o escutară cu mare bravură şese seminarişti din Cernăuţi.

* *(Ungurii în Paris).* Despre banchetul din *Hotel Continental*" dat în onoarea scriitorilor şi artiştilor unguri cetim în „Corespondenţa francesă" următoarele: „Domnul Henri Martin s'a făcut nemuritor prin descoperirea simpatielor, cari de sute de ani esistă între unguri şi francezi. Discursul şi l'a încheiat cu un puternic „*Éljen*". Sa sculat apoi Pulszky şi făcu complimentele binemeritate revoluţiei franceze se înţelege de sine că n'a întârziat a da un eclatant testimoniu clerului unguresc şi nobilimei maghiare lăudând principiile din 1789. Cât de incântaţi au fost francezii, cari vreau sĕ se cureţe cât mai curênd de religie şi privilegii, cât de încântaţi au rĕmas ei după cele auḑite dela Pulszky, — nu ni se spune. Eduard Lockroy avu cutezanţa a vorbì despre literatura maghiară, despre care el va fi sciind tot atâta ca şi despre cea iapaneză. În ce legătură de idei a numit el pe maghiari „*iubiţi mei patrioţi*" nu se scie încă; însĕ în jurul lui Victor Hugo sau fost dedat oamenii a se dispensa dela reflectare. Mai înţelepşesce a vorbit Munkácsy căci el a vorbit mai natural. Prin telegraf a mulţemit bravelor unguroaice pentru esemplul dat doamnelor franceze prin dispositiunea de a voiagiu, arătând francezilor cât sûnt de bătuţi la cap ,dacă-şi ţin acasă muerile. Doamna Edmond Adam, vice-presidenta comitetului n'a luat parte la serbarea de înfrăţire, a fost de faţă însĕ secretariul ḑiarului „Nouvelle Revue" şi totodată vistiernicul comitetului, care încă a vorbit, însĕ nime nu-l asculta, şi spre norocul lui, a început a suna „Marseillesa", la auḑul căreia s'au sculat toţi ungurii în picioare şi începură din nou a sbiera „*Éljen*".

* (Timpul). După căldura cea tropică, la 40 graduri, de alaltăeri încoace, după o ploaie rĕcoritoare, avem timp recoros cu vênt. Pe munţii Oltulului şi cei din apropierea Sibiiului se vede multă zăpadă.

* (Colera). O telegramă de eri dela Alecsandria (Egipt) spune că în părţile acelea colera ea dimensiuni tot mai mari.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

Nyiregyháza, 27 Iunie.

Apĕrătoriul Eötvős atrage atenţiunea într'acolo, că martorii stau în contact unul cu altul; dênsul cere se se incuie uşa sub durata ascultărilor următoare. — Apĕrătorul Eötvős: (cătră Henter). Locuesce Moriţ la DTa? — Henter: Da. — Eötvős: Cine ţi-a poruncit sĕ-l ţini la DTa? Henter: Domnul vice-comite mi-a poruncit. — Eötvős: Ţi sa dat aceasta în scris? — Henter: Nu mai sciu, s'a şi scris foarte mult în afacerea aceasta. — Eötvős: Unde ai condus pe Moriţ? — Henter: În locuinţa mea. — Eötvös: L'ai păzit. — Henter; Da, ca se nu convină cineva şi se vorbească cu el fără scirea mea. — Eőtvős: Cum a fost Moriţ? — Henter: La început n'a mâncat mai nimica, după aceea a cerut însĕ de mâncare; la început a mâncat numai pâne şi lapte, acum mănâncă cu mine. — Eötvős: Cine îţi plătesce spesele? — Henter: Contele Palffy, vicecomitele, îmi predă pe lună pentru Moriţ circa 40 fl.

— Eötvös: De când e la DTa Moriţ? — Henter: Dela începutul anului acestuia. Acum nu se mai roagă.

Adeseori a ḑis: „De ce se mai fiu evreu." Eőtvős: Cine avea voie se vorbească cu Moriţ. — Henter: Au vorbit mulţi cu el. — Eőtvős: De esemplu? — Henter: Băieţii şi neguţătorii ce veniră în curtea edificiului comitatens; curtea stă deschisă şi poate întra ori cine. Eu am fost totdeuna de faţă; cu el singur nu putè vorbì nimenea. — Eőtvős: Au venit şi rudenii de a le lui, spre esemplu bună-sa şi mamă-sa maşteră, de ce nu le-ai lăsat la băiat? — Henter: Fiind că aşa mi-a poruncit vicecomitele. — Eőtvős: Sciut-ai DTa, că aceasta e contra legei. — Henter: Eu fac aceea, ce-mi poruncesce vicecomitele, căci eu sûnt acela care trebue se asculte.

Eőtvős: N'a dorit Moriţ nici când, se vorbească cu mamă-sa. — Henter: Nu; s'a ascuns totdeauna căci se temea de ea. — Eőtvős: Bine. Spune-mi cum s'a întêmplat lucrul cu atentatul de noapte? — Henter: Nesce oameni au umblat, se poate, cu ideea se fure pe Moriţ, eu am puşcat după ei. — Eőtvős: Dar n'ai avut pe cine se pusci; totul a fost numai poveste. — Henter: Eu credeam că sûnt atentatori. — Eőtvös: Lucru minunat, DTa credai numai, ear Moriţ o scie cu siguritate. — Henter: Moriţ e copil cu minte — Eötvös: D-ta ai depus mai în toate punctele aceea-şi ca Barcza, numai în punctul din urmă nu; după depunerea lui Barcza ar fi ḑis copilul. . . . Henter (nĕcăjit) Nu mai respund la nici o întrebare. — Pres: Nu merge, trebue se respunḑi. — Eötvös: Prin astfel de respunsuri nu te vei scăpa de datorinţă. — Henter: Remân pre lângă depunerea mea mĕ rog însĕ sĕ se asculte Antonie Bobak: acesta poate povestì detaiuri în privinţa corumperei efeptuite de Barcza.

— Eötvös: DTa, precum se vede, scii înainte, ce va respunde martorul? A fost acela de faţă, când a vorbit Barcza cu DTa? — Henter: Nu. — Eötvős: Me vog se se iee aceasta la protocol. — Apărătorul Székely (cătră Henter): Condus-ai pe Moriţ în teatru? — Henter: Da, — Székely: Aud, că a fost şi după culise? — Henter: Eşti foarte rĕu informat. (Hilaritate.) — Martorul următor e Ant. Bobak, servitoriu la Henter. Acesta a vĕḑut pe Barcza adese-ori la Henter, n'a ascultat nici când la vorbirea dintre ei. Depune însĕ, că Barcza ar fi voit sĕ-l corumpă cu bani şi sĕ aducă prin el pe Moriţ la altă depunere. — Pres: Când s'a întemplat aceasta? — Bobak: Astă earnă, când fu Barcza aici. — Eőtvős: Făcut-ai atunci aretare. — Bobak: Nu; nu mai alaltăeri am vorbit despre lucru. — Eőtvős: Aşa dar atâta timp ai lăsat lucru la o parte?

Barcza susţine, că ar fi minciuni cele ḑise despre el.

Comisariul de siguranţă Recsky se însinuă la cuvênt şi spune, că Barcza ar fi voit se corumpă pe doi bărbaţi. Aceşti bărbaţi se învită înaintea judecătoriei.

Urmează confrontarea lui Barcza cu Coloman Peczely diurnist la tribunal. — Barcza vrea se jure, că depunerea lui e adevĕrată.

Procurorul de stat propune pe basa unui testimoniu de moralitate, în care se arată, că Peczely ar fi om de nimic, ca Peczely nu se admită la jurămênt.

Şedinţa se încheiă la 3 oare d. a.

(Va urma).

Loterie.

Mercuri în 18 Iulie 1883.

Brünn:	81	26	65	66	38

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 17 Iulie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.—	119.75
Renta de aur ung. de 4%	88.65	88.65
Renta ung. de hârtie	87.10	86.95
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.75	137.75
emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.80	91.75
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.50	114.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99.—	99.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	101.—	101.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.60	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.25	99.25
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97.70	97.50
Obligaţiuni urbariale transilvane	99.25	98.25
Obligaţiun urbariale croato-slavonice	99.—	98.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑeei de vin	98.—	98.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina"		100.30
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.75	78.75
Datorie de stat austriacă în argint	79.65	79.50
London (pe poliţa de trei luni)	120.—	120.05
Galbin	5.65	5.66
Napoleon	9.50	9.50
100 marce nemţesci	58.50	58.45

Nr. 252 pp. [439] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului vacantde învĕţătoriu la scoala elementară gr. or. română din suburbiul Braşovului „Tocile" sĕ escrie concurs cu termin până la 6/18 August a. c.

Cu acest post este împreunat salariu anual de 300 fl. v. a.

Învĕţătoriul ales este datoriu a ţinè şi scoala de repetiţiune.

Petiţiunile concursuali instruite conform legilor din vigoare sûnt a se adresa oficiului protopresbiteral al tractului Braşov I.

Braşov, 24 Iunie 1883.

In conţelegere cu dl protopresbiter.

Comitetul parochial.

Vasilie Sfetea m. p.,
paroch gr. or. ca preşedinte.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.